

Ondanks inspanningen gemeenteraad, voorbereiding besluitvorming Zuidas niet optimaal

Risicospreiding door Zuidasonderneming, maar onzekerheden voor gemeente

De gemeenteraad liet zich actief en uitgebreid informeren over de Zuidas. Ondanks deze inspanningen ontbrak er informatie bij de voorbereiding van de besluitvorming over de op te richten Zuidasonderneming en het Zuidasproject. Zo is er geen nut- en noodzaakanalyse, waarin alternatieven worden afgewogen, opgesteld. Verder legde het college de aanvraag voor aanvullende kredieten voor de Zuidas voor de jaren 2008 en 2009 (€ 93 miljoen) niet ter goedkeuring voor aan de gemeenteraad. De toekomstige informatievoorziening aan het gemeentebestuur is onzeker, omdat de Zuidasonderneming in oprichting, het college en de gemeenteraad hierover onvoldoende harde afspraken maakten.

Met het oprichten van de Zuidasonderneming delen gemeente, Rijk en private partijen risico's en opbrengsten, maar toch blijven er risico's geheel voor rekening komen van de gemeente, waaronder hogere kosten van beheer en onderhoud van de infrastructuur en schadeclaims van derden.

De gemeente heeft haar interne organisatie voor het beheersen van risico's nog onvoldoende op orde. Zo zijn het beoogde gemeentelijk expertisecentrum voor grote projecten en het Loket Zuidas nog onvoldoende van de grond gekomen en heeft de gemeente geen continue risicomanagement voor de Zuidas.

Met de op te richten Zuidasonderneming verminderen de mogelijkheden voor sturing van de gemeenteraad voor de Zuidas. Wel kan de gemeenteraad deze mogelijkheden uitbreiden door het maken van aanvullende afspraken met het college, bijvoorbeeld over investeringen van de Zuidasonderneming en de uitgifte van gronden.

Dit blijkt uit het onderzoek *Ontwikkeling van de Zuidas, (on)mogelijkheden voor sturing van de publiek-private onderneming* dat de rekenkamer vandaag publiceert.

Achtergrond:

De gemeente Amsterdam wil samen met het Rijk en private partijen de Zuidas ontwikkelen tot een gebied waar auto's, treinen en metro's onder de grond rijden en waar bovenop wordt gewoond, gewerkt en gewinkeld. Het totale project kost € 4,1 miljard en moet in 2036 zijn voltooid. De gemeente en het Rijk wilden hiertoe een publiek-private samenwerking (pps) oprichten, waarbij de gemeente en het Rijk 40% van de aandelen (€ 140 miljoen) en private partijen - via een veiling - 60% (€ 210 miljoen) in handen krijgen. Met deze onderneming verplicht de gemeente zich € 900 miljoen in te brengen via grondopbrengsten en de private partijen staan garant voor de afname van grond voor € 860 miljoen.

Het rijk en de gemeente besloten in maart 2009 de veiling van aandelen aan private partijen af te blazen.

Grote betrokkenheid gemeenteraad, maar informatie kan beter

De gemeenteraad liet zich actief informeren over het Zuidasproject in 2008, via kennissessies met experts, door het stellen van vragen, het indienen van moties en amendementen en door het bestuderen van grote hoeveelheden informatie die het college aanleverde. Desondanks constateert de rekenkamer dat informatie op onderdelen ontbrak, zoals een nut- en

noodzaakanalyse (waarin onder meer alternatieven met financiële onderbouwing worden afgewogen), het aan de gemeenteraad voorleggen van kredieten (voor onder andere investeringen in het dok, bodemsanering en kabels en leidingen: totaal € 93 miljoen).

De rekenkamer constateert dat nog onvoldoende harde afspraken zijn gemaakt tussen de raad, het college en de Zuidasonderneming over de toekomstige informatie aan de gemeenteraad. Het is van belang dat zij deze afspraken maken voordat de gemeente besluit over de Zuidasonderneming, omdat daarna een 'contract' met private partijen moet worden opgebroken met mogelijke financiële consequenties. Verder past het college tot op heden de Amsterdamse *regeling risicovolle projecten* niet toe op de Zuidas, waardoor de gemeenteraad niet op gezette tijden informatie ontvangt over de voortgang van het project en de beheersing van risico's.

Onzekerheden voor gemeente blijven, ondanks pps

Het voordeel van de Zuidasonderneming (pps) is dat de gemeente risico's met het Rijk en private partijen deelt, maar toch resteren er risico's voor rekening van de gemeente. Zo bestaat het risico dat de gemeente de bestaande infrastructuur langer moet onderhouden door vertraging in het Zuidasproject en de kosten voor beheer en onderhoud van de nieuwe infrastructuur hoger zijn dan voorzien, vanwege de complexiteit van het te bouwen dok. Ook kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor de (gevolg)schades door aanleg of uitvoering in het Zuidasgebied. Daarnaast is nog onduidelijk wie de kosten voor het doortrekken van de Noord/Zuidlijn naar Amstelveen en voor de reconstructie van de A4 en A10 gaat betalen.

De rekenkamer is positief dat het college een uitgebreide risicoanalyse van de Zuidas begin 2008 liet uitvoeren. Voor 23 van de 75 hierin onderscheiden risico's besloot het college om beheersmaatregelen te nemen. Verder vindt de rekenkamer het belangrijk dat risico's niet incidenteel, maar continue worden geïdentificeerd en gekwantificeerd. Voor het bundelen van kennis op het gebied van contractering en uitvoeringsmanagement was de oprichting van een gemeentelijk expertisecentrum voor grote projecten en het Loket Zuidas beoogd, maar deze zijn tot op heden nauwelijks van de grond gekomen.

Sturing

Met de oprichting van de Zuidasonderneming verminderen de mogelijkheden voor sturing van de gemeenteraad. De rekenkamer inventariseerde dat de gemeenteraad nog 15 mogelijkheden voor besluitvorming heeft na oprichting van de Zuidasonderneming, waaronder publiek-rechtelijke bevoegdheden (onder andere het vaststellen van bestemmings- en onteigeningsplannen) en bijvoorbeeld besluiten over toekomstige kapitaalsinjecties in de Zuidasonderneming.

Voordat de gemeenteraad akkoord gaat met de Zuidasonderneming, kan zij evenwel nog aanvullende mogelijkheden voor sturing bedingen (bijvoorbeeld ten aanzien van investeringen en gronduitgifte).

Reactie van college

Het college vond een aantal conclusies van de rekenkamer niet relevant, gezien de recente beëindiging van de veiling van de aandelen in de Zuidasonderneming. Wel neemt het college 2 van de 4 aanbevelingen van de rekenkamer over.